

657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun İnci Maddesini Değiştiren Kanun Teklifi ve Gerekçesi

G E R E K Ç E

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, halen son derece karışık ve düzensiz bir durumda bulunan Devlet Personel rejiminde yapılması zarurî olan reform ve sağlanması gereken istikrar bakımından olumlu yenilikler getiren, gerek ekonomik gerekse sosyal yönden yapıcı tedbirlerin alınmasına imkân sağlayacak önemli konuları ihtiva etmektedir.

Bu kanunun tatbikata konulmasıyla memleketimizde ilk defa modern personel idaresi konusu ele alınmış olacak ve tatbikat ilerledikçe de daha olumlu yollara gidecek geliştirmeler yapılabilecektir.

Ancak; başlanmış bulunan ön çalışmalarda adı geçen kanunun bu hali ile Y.Mühendis, Mühendis, • Y.Mimar, Mimar ve Teknikerlerden teşekkül eden «Teknik Mesleki Kadroya» uygulanmasının bazı önemli sakıncalar doğuracağı ortaya çıkmıştır : Şöyleki :

1 — 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 43, 154 ve 155 ci maddelerinde, memura; hizmetin devlet için taşıdığı değere göre tesbit edilecek «Bir Gösterge rakkamını» her yıl genel bütçede belirtilecek «Bir tek kat sayı» ile çarpmak suretiyle aylık ödeme yapılacağı açıklanmaktadır. Prensip olarak bahsi geçen maddeler yeni esaslar getirmekle beraber; 154 cü maddede belirttiği gibi Devletin mali imkânları göz önünde bulundurularak bütün sınıflar için tedbir katsayısının tesbit edilmesi, Devletin kendi hizmet sahaları daha fazla maddi imkânlar bulan, bazı meslek mensuplarının atanacağı sınıf kadrolarına eleman temini bakımından vermeye mecbur kalacağı tatminkâr ücret yollarını kapatmaktadır. Kanunun, bu durumu giderecek bir elastikiyet taşıyan bazı hükümler getirmesi gerekirdi.

Bugün Devlet hizmetinde çalışmakta olan Teknik Meslek Mensuplarının halen almakta oldukları ücretleri, bu kanun statüsü içinde kendilerine verebilmek için sınıf tüzüklerindeki kat sayının yüksek tutulamıyacağından bütün derecelerin göstergelerini tavana doğru yığmak zorunluğu doğacaktır. Böylece sınıfın alt dereceleri yüksek gösterge rakamları ile başlayacak ve bunun sonucu olarak da Teknik Meslek mensuplarının uzun hizmet seneleri içinde; tecrübe, değer ve sorumluluğun artmasıyla mütenasip bir terfi imkânı ortadan kalkacaktır.

Kanunun geçici 8. ci maddesine göre, yevmi yeli personel yönetmeliği ile çalışan personele intibaklarında müktesep hak tanınmamıştır. Bu hükme göre, aksi durumu düşünmek yani mühendise bugün almakta olduğu ücretten de daha azını vermek suretiyle yukarıdan beri sıralaya geldiğimiz mahzurlar daha başlangıçta belirecek doJaysıyla Devlet Hizmetinde Teknik Meslek Mensuplarını bulma ve çalıştırma hususları çıkmaza girecektir.

II — Kanunun 54 ve 68. ci maddeleri Devlet Memurluğuna girmek isteyen bir kimsenin önce memur aday olarak alınmasına, ve derecesi için de belirtilen en az hizmet süresini doldurduktan sonra bir üst dereceye terfi etmesine imkân vermektedir. Kanunun 33. cü maddesinde ise memurun alacağı ücret görev yeri ile mukayyet tutulmuştur.

Teknik Meslek Mensuplarının özel sektördeki proje bürolarında çalışması ile Devlet Dairelerindeki proje bürolarında çalışma çalışması arasında veya bir şantiyede müteahhit yanında şantiye şefi olması ile devletin kontrol mühendisi olması arasında meslekteki tecrübe bakımından önemli bir fark yoktur. Bu sebeptendir ki şimdiye kadar devlet hizmetine yeni alınan bir mühendisin atanmasında meslek hizmetinde geçirdiği tecrübe esas alınmış ve böylece çeşitli yatırım ihtiyaçları için özel Sektörden tecrübeli Teknik Meslek Mensuplarını devlet hizmetlerine kısmen olsun çekebilmek kapısı açık bırakılmıştır.

657 sayılı kanun, yukarıda zikredilen maddeleri ile bu açık kapıyı kapatacağından Devlet Hizmetinde çok ihtiyaç duyulan tecrübeli teknik eleman sıkıntısını had safhaya çıkaracaktır.

Nitekim Kanun, geçici 12. maddesi ile sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelere tababet mensuplarını çekebilmek için bütün intibak hakları ile birlikte kapılan ardına kadar açık tutmuştur. Teknik Elemanlar için de aynı zaruretleri bulunduğu açık bir gerçektir.

XII — 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 34 ve 35'nci maddelerinde bütün görevi için görev yerleri belirtilerek kadroların tesbit olunacağı ve bir kadronun yalnız bir tek derecesi bulunacağı açıklanmıştır.

Yatırımcı dairelerde sürekli bir dinamizm mevcut olup çalışmaların çoğu arazi üzerinde ve muhtelif yerlerde ifa olunmaktadır.

Meselâ; su, yol, elektrik tesisi ve sair gibi çalışmalardan herhangi birinde bir mevsim veya bir yıl içerisinde her biri 2 - 3 ay gibi süreler de vâm edecek 3-5 ayrı yerdeki proje uygulanması, yapım veya tesis şantiyeleri kurularak çalışmalar yapılması ve bu işlerin de program gereğince bir tek ekibe verilmesi halinde durum ne olacaktır? Genel olarak yol, baraj ve benzeri hizmetleri için kurulan şantiye elemanları iş mevsiminde şantiyelerde ve kış mevsiminde de bürolarda çalışırlar. Aynı mevsimde veya ertesi yıl içinde şantiye yerleri ekseriya değiştirilir. O halde bunların kadroları nasıl düzenlenecektir?

Her yıl yeniden alınacak kadrolar Bütçe Kanununa muvazî olarak ihtas edilecek kadro kanunları ile mümkün olabilecek ve kadrolar bütçenin imkânları ile sınırlı bulunacaktır. Bütçe kanunlarının hiç bir zaman idarelerin teklifine tamını tamına uygun olarak çıkarılmadığı da bilinen bir gerçektir. Bu durumda bütçelerde yapılacak değişikliklerin gerektirdiği kadroların alınması nasıl mümkün olabilecektir?

Kadro konusunda çok büyük önem taşıyan bir husus ise plân icabı olarak İş hacminin azalıp çoğalması meselesidir.

Meselâ plâna göre herhangi bir kuruma 1966 yılında verilen 1,5 milyar liralık yatırıma muka bil ertesi yıl veya daha sonraki yıl 1 milyar yahut faraza 600 milyon gibi daha az tahsisat verilmesi mümkündür. Böyle bir durumda kurumun 1,5 milyarlık yatırım işlerini yürütmek üzere etalep edeceği çok sayıdaki kadroyu bilâhare azaltması zorunlu olacaktır. Kadroların azalması halinde ise bu kadrolara atanmış olan elemanların durumları ne olacaktır.

Görülüyorki teknik hizmetleri için görev yerleri belirtilerek kadro tesbiti her zaman mümkün olmayacaktır. Ayrıca kadronun bir sınıfa tahsis edilmesi hususunda bazı güçlükler doğacaktır. Meselâ İnşaat Mühendisliği ile Mimarlık hizmetleri iç içe girmiş olduğu ortak sahalardaki görevlere bugün bazan bir inşaat mühendisi bazan da bir mimar atanabilmektedir. Kadronun tahsis edildiği sınıftan hizmete uygun bir eleman temin edilememesi halinde bu hizmeti görebilecek diğer sınıftan atanma yapılamayacaktır. Bu da hizmetin aksamasına yol açacaktır.

IV — Kanununun 195, 196, 197 ve 198'nci maddeleri bir mahrumiyet ödeneği verileceğini âmir bulunmakla beraber mahrumiyet bölgelerinin de recelen nazara alınmış fakat mahrumiyet dereceleri nazarı itibare alınmıyarak bir bölge için bütün memurlara eşit mahrumiyet tazminatı verilmesi öngörülmüştür. Oysaki verilecek bu tazminat miktarı küçük dereceli bir memur için tat-

min ve teşvik edici olacağı halde yüksek dereceli bir memur için böyle olmayacaktır. Bu itibarla mahrumiyet bölgelerine tecrübeli ve değerli teknik meslek mensuplarının gönderilmesi güçleşecektir.

Bundan başka kanunda mesleğimizin özellikleriyle ilgili olarak şantiye ve arazi çalışmalarında ağır iş zammı gibi tazminat verilmesi de yer almamıştır. Bu da aynı sakıncayı doğuracak ve normal hizmet görenlerle bu nevi işleri görenler arasında Adaletsizlik olacak ve bunun sonucu huzursuzluklar görülecektir.

V — Devlet hizmetinde halen çalışmakta olan Teknik Meslek Mensuplarının büyük çoğunluğu yevmiyeli personel olarak Sosyal Sigortalar Kanununun işçiye getirdiği statüye tabidir.

657 sayılı kanuna göre yevmiyeli teknik personelin memur statüsüne peçecefil ve o tarihten sonra kanunun getirdiği haklara sahip olacağı anlaşılacakla beraber yevmiyeli hizmet sırasında etmiş olduğu hakların ne şekilde değerlendirileceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Bu da Teknik Meslek Mensuplarının geleceğini bilmemek gibi bir huzursuzluk ve endişe içerisinde bulundurmaktadır.

Genel olarak :

Bu ortamı yaratan şartlar bugün de fazlasıyla mevcut ve bu şartların uzun bir süre devam edeceğinde gerçek olduğuna göre bundan sonra için de Teknik elemanların tecrübeli kadrosundan yararlanmak kaçınılmaz bir zaruret olacaktır. Bazı imkânlar aranmadığı takdirde teknik elemanların ve özellikleri üstün ve seçkin olanları kolaylıkla özel sektör sahasına veya yurt dışına kayacak bu elemanlar için Devlet Memurluğu kapısı açık bulundurulmak zorunda kalınacağı için bunlar arasında bir seçme yapmak imkânı bulunamayacak ve mevcutlar içinde de otomatik terflere boyun eğilerek üstün nitelikte ve verimli teknik eleman yetiştirilemeyecektir.

Bu durum öncelikle, Bayındırlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İmar ve İskân Bankanlığı, Köy İşleri Bakanlığı, Sanayi Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü gibi yatırımcı ve inşaatçı kuruluşlarda ortaya çıkacak, 440 sayılı kanunun varlığı bu durumu kamçılayacaktır. Böyle iktisadi devlet teşekkülleri yukarıda adı geçen kuruluşlar yanında, Teknik Eleman istihdam etmek yönlerinden büyük avantaja sahip olacaklardır. Kurulu denge bozulacaktır.

Bütün bu nedenlerle evvelce geçirilen sıkıntılı safhalar tekrar geçirilecek ve Devlet Memurları Kanununun mevcudiyetine rağmen yeniden çareler aranması zorunluğu ile karşı karşıya kalınacaktır.

Konu Kalkınma Plânlarının gerçekleşmesi yönünden de büyük önem arz etmektedir.

Devlet yatırımlarının ortalama % 63,5'ünü inşaat yatırımları teşkil etmektedir. İnşaat yapmak amacı ile kurulmuş resmi teşekkül ve müesseseler de her milyon TL. lık mutlak inşaat yatırımına, 3,65 yürütücü iş gücü personeli düşmektedir. Bunun 0,63 mimar ve inşaat mühendisi, 0,11 i makine ve elektrik mühendisi ve teknik olmayan kimselerdir/ 0,03'ü sair mühendislerdir. Bu duruma göre 1 milyon TL. lık inşaat yatırımında görev alan mimar ve mühendis gücü 0,75, ikinci derecede teknik elemanlar gücü 1,14, teknik olmayan idarî personel gücü 1 olarak tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Demekki inşaat yatırımlarını yürüten iş gücü içinde 1 89/3.65'i teknik personeldir.

İşte yukarıda açıklanan nedenlerle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun, meslek mensuplarına, uygulanması teknik hizmetleri kısıtlamak, tecrübeye verilen değeri hiçe saymak, belirli maddi problemleri ortaya çıkarmak sureti ile bu toplumun çalışma verimini düşürecektir.

Kalkınma Plânı inşaat sektörü esaslarına göre bu toplum yılda ortalama 8 milyar TL. lık yatırım öncelikle gerçekleştirmekten sorumludur. Kalkınma plânının hükümleri içinde projeler ger-

çekleşmeden yatırımlara, geçilemeyeceği içindir ki, bu toplumun veriminin %, 10 oranında düşmesi yılda 800 milyon TL. lık, %, 20 oranında düşmesi ise yılda 1 milyar TL. lık bir yatırımın ya hiç gerçekleşmemesi ya da tamamen hatalı ve yarar sağlamıyacak yolda gerçekleşmesi şeklinde büyük bir kamu zararı meydana getirecektir.

Verimin % 10 oranında düşmesinin doğuracağı kamu zararı Türkiye'nin yıllık bütçesi 22 de biri, 20 oranında düşmesinin doğuracağı kamu zararı Türkiye'nin yıllık bütçesinin 11'de biri mertebesindedir.

Bu sebeplerle Devlet Memurları Teknik elemanları çalıştıracak rejimin yeni baştan ele alınması icap etmektedir.

Bu düzeni 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun tadil sureti ile getirmek güç olacak. Diğer devlet memuriyetleri için yeterli ve reformcu bir düzeni sağlamakta olan bu kanunun işleme hale gelmesine sebep olabilecektir:

Bu yüzden, adı geçen personelin, 657 sayılı kanun dışına çıkarılmaları ve bu personelin Devlet kadrolarında istihdam edilmeleleri düzenini kuracak yeni bir kanunun hazırlanması ön görülmüş bunu sağlayacak tadil teklifi aşağıda sunulmuştur.

T E K L İ F

Kanundaki şekil

Madde 1 — Bu kanun, devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde çalışan, genel veya katma bütçelerden veya bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan veyahut kefalet sandıklarından aylık alanlara uygulanır.

Hakim ve Savcı sınıfından olanlarla, subay ve astsubaylar bu kanun hükümlerine tabi değildir.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları, mali hükümler dışında üniversiteler kanunu ile aynı kanunun ek ve tadillerine tabidirler,

il özel İdareleri ve Belediyeler personeli hakkındaki kendi özel kanunları hükümleri uygulanır.

Teklif edilen şekil

Madde 1 — Bu kanun, Devlet Kamu Hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde çalışan, genel veya katma bütçelerden veya bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan veyahut kefalet sandıklarından aylık alanlara uygulanır.

Hakim ve Savcı sınıfından olanlar, subay ve astsubaylara halen, 1 4/10195, sayılı kararnameye ekli yönetmeliğe göre çalışan Yüksek Mühendis, Mühendis Yüksek Mimar, Mimar ve Teknikerler bu kanun hükümlerine tabi değildir.

Üniversite öğretim Üyeleri ve yardımcıları, mali hükümler dışında Üniversiteler kanunu ile aynı kanunun ek tadillerine tabidirler.

11 özel İdareleri, Belediyeler personeli hakkında kendi özel kanunları hükümleri uygulanır.

Madde 2 — 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun geçici 8'inci maddesi kaldırılmıştır.

Madde 3 — Bu kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Madde 1 — Y. Mühendis Y. Mimar, Mimar ve Teknikerler yeni kanun hazırlanıncaya kadar yevmiye yönetmelikleriyle çalıştırılırlar.